

3.1 Tiparet e gjuhëve

Qëllimi

Ky projekt i vogël i përshtatshëm për të gjitha moshat, ndihmon për të qenë i vetëdijshëm në mënyrë krijuese për mjedisin personal gjuhësor dhe për të reflektuar mbi marrëdhënien personale me gjuhët e ndryshme (kompetenca e reflektimit). Në të njëjtën kohë kjo çon edhe në diskutime të frytshme dhe informative edhe për M.

kl. 1–9

30 min.

Materiali:

Për çdo fëmijë një fletë A-4 me skicimin e një djali apo vajze; Lapsat me ngjyra.

Udhëzim:

Projekti është i përshtatshëm në mënyrë ideale si hyrje në përpunimin e temave mbi biografitë gjuhësore, siç është paraqitur në 3.5.

Rrjedha:

- M bën një hyrje të kujdesshme, por jo shumë të gjatë, në një çështje: Ne të gjithë rritemi në dhe mes gjuhëve të ndryshme: Gjuha jonë personale, e folur në shkollë, ajo e fqinjve, anglishtja nga reklamat dhe skena muzikore etj. Si gjuhë duhet të vlejë edhe dialekti dhe varianti standard i gjuhës së parë dhe ai i vendit mikpritës. Disa prej këtyre gjuhëve na pëlqejnë shumë, të tjerat jo edhe aq. Këto marrëdhënie të ndryshme mund t'i paraqesim mirë nëpërmjet asaj që gjuhët veç e veç të caktohen në pjesë të caktuara të trupit.
- Çdo fëmijë merr një fletë me skicimin e një djali apo vajze. Detyra: të merren lapsat me ngjyra, lart në fletë të bëhet një legjendë e ngjyrave (p.sh. e kuqe = gjuha amtare në dialekt; e kaltërt = gjuha amtare në variantin standard, e gjelbër = gjuha (dialekti) e vendit të emigrimit, ..., ngjyrë vjollce = tamilishtja si gjuhë e një familje fqinje etj.).

- Në skicimin gjuhësor të pjesës në të cilën përshtatet një gjuhë e caktuar, të ngjyroset me ngjyrën përkatëse (për shembull gjuha amtare/dialekti te zemra; gjuha e shkollës, frëngjishtja, te duart, për shkak se ajo mund të më ndihmojë ndonjëherë në punë etj). Disa nga gjuhët e mjedisit nuk do të jenë në skicë, por rreth tyre (p.sh. gjuhën e familjes fqinje, që unë shpesh e dëgjoj, por ndaj së cilës ndoshta nuk kam marrëdhënie të veçantë). E rëndësishme: Fëmijëve të mos u bëhen propozime apo rregulla tepër konkrete! Plotësimi i skicës bëhet nëpërmjet punës individuale dhe qetësisë së plotë në klasë.
- Pas rreth 10–15 minutash N ulen së bashku (e tërë klasa ose në tre runde) dhe shpjegojnë ilustrimet e tyre: cilën gjuhë dhe pse e kam caktuar në këtë vend, cila gjuhë çfarë rëndësie ka për mua, pse është kjo kështu?

Variante:

Vetëportret ose profili personal me qendër gjuhët (gjuha ime e parë, cilat gjuhë të tjera i di, çfarë gjuhësh fliten në mjedisin ku jetoj unë etj.)

Udhëzime për literaturën

Informacione të thelluara nga «zbuluesi» i portretizimit të gjuhëve, prof. Hans-Jürgen Krumm nga Viena i gjeni në vjeggzën http://www.akdaf.ch/html/rundbrief/rbpdfs/61_Mehrsprachigkeit_Sprachenportraits.pdf

3.2 Projekte dy-ose shumëgjuhësore

Qëllimi

Në projektet dy ose shumëgjuhësore me shkrim nxënësitet e MGJP bëhen të vetëdijshëm për burimet dhe mundësitë tyre. Duke u nisur nga gjuha e parë, krijohen raste autentike në të cilat mund të përkrahet kompetenca në të shkruar. Motivimi i ndihmon edhe krijimi i produkteve tërheqëse.

kl. 3–9

30–60 min.

Materiali:

Në varësi të projektit.

Udhëzim:

- Në qendër të MGJP qëndron realizimi i projektit në gjuhën e parë (edhe pse disa N ndihen më të sigurt në gjuhën e vendit mikpritës). Versioni në gjuhën e dytë apo gjuhën e vendit mikpritës ndodh në një hap të dytë.
- Bashkëpunimi me mësimin e rregullt është veçanërisht i frytshëm dhe i dobishëm në këto projekte. Tekstet dygjuhëshe, që krijohen këtu janë ideale për zgjerime shumëgjuhësore; krahaso këtu idetë nr. 21 dhe 22 në fletoren «Përkrahja e të shkruarit në gjuhën e parë».

Rrjedha:

- Klasa njoftohet për planifikimin e një projekti dygjuhësor ose shumëgjuhësor; marrëveshja e përbashkët në lidhje me temën, llojin e tekstit dhe produktin që do të krijohet aty. N duhet të kenë kuptuar se bëhet fjalë për përdorimin e aftësive të tyre në dy gjuhë.
- Temat e mundshme dhe produktet:
  - Niveli i ulët: modelimi i një libri të ilustruar dygjuhësh (poshtë teksti në gjuhën e parë, lart në gjuhën e dytë). Ilustrimet bëhen ose nga vetë fëmijët (për një tregim që e gjejnë vetë ata ose nga një tregim që ua ka lexuar M), ose M ua jep modelin e gatshëm për ta ngjitur në fletore (p.sh. një tregim të ilustruar). Variante: Të modelohet një «mini-libër»; krahaso broshurën «Përkrahja e të shkruarit në gjuhën e parë», nr 21.2 dhe 22.4; Vjeggza: <http://www.minibooks.ch/>.
  - Niveli i ulët dhe i mesëm: Poezi dygjuhëshe për një temë apo një formë letrare (p.sh. «poezi njëmbëdhjetëshe», shih broshurën «Përkrahja e të shkruarit në gjuhën e parë», Nr 21.1). Tekstet e krijuara pastaj mund të modelohen bukur dhe në letër me ngjyrë të lidhen në një libërth.
  - Niveli i mesëm: modelimi i një libri-aventurë dygjuhësh, krahaso broshurën «Përkrahja e të shkruarit në gjuhën e parë», Nr 21.2.
  - Niveli i mesëm dhe i lartë: Përmbledhje dygjuhëshe (receta kuzhine, receta artizanale, shaka, gjëgjëza, etj). Të mblidhen në një fletore ose dosje; eventualisht të shumëzohet dhe të dekorohet.